

AZAP TOPRAKLARI

EMİNE İŞINSU

Emine Işınsu

Töre, Hisar ve Türk Edebiyatı gibi dergilerde yayımlanan şiir ve hikâyelerine, ödüllü oyunlarına, Sabah, Yeni İstanbul gibi gazetelerde köşe yazarlığına ve 1971-1981 yılları arasında Türk entelektüel hayatının bir nirengi noktası olan Töre Dergisi'nin sahipliğine ve editörlüğüne rağmen Emine Işınsu en çok romanları ile tanınır.

Roman konuları arasında kadının tutsaklığı, Türklerin tutsaklığı (Bulgaristan, Kerkük, Batı Trakya), Türkiye'nin sancıları öne çıkar. Son dönem eserlerinde Türk tasavvufunun zirveleri Yunus Emre, Niyâzî Mısırî, Hacı Bayram Veli ve Hacı Bektaş Veli'nin hayatları ele alınmıştır.

Ödüller:

“Küçük Dünya” ile Turizm Bakanlığı Sanat Armağanı; “Ak Topraklar” ile Türk Edebiyatı Vakfı Roman Ödülü; “Bir Yürek Satıldı” oyunu ile Türkiye Radyo Televizyon Kurumu Radyofonik Oyun Yarışması'nda dram dalı birinciliği; “Sancı” ile Türkiye Millî Kültür Vakfı Roman Ödülü; “Canbaz” ile Türkiye Yazarlar Birliği Roman Ödülü; Türk Ocakları Hamdullah Suphi Tanrıöver Armağanı; Karaman Türk Dili Ödülleri, “Türkçeyi Doğru ve Güzel Kullanan Yazar Ödülü”; İLESAM (Türkiye İlim ve Edebiyat Eseri Sahipleri Meslek Birliği), “Şeref Ödülü”; Türkiye Yazarlar Birliği-İstanbul Şubesi, “Ömür Boyu Roman Ödülü”

Eserleri:

Romanları: Küçük Dünya (1966), Azap Toprakları (1970), Ak Topraklar (1971), Tutsak (1973), Sancı (1974), Çiçekler Büyür (1978), Canbaz (1982), Kaf Dağı'nın Ardında (1988), Alpaslan (1990), Atlıkarınca (1990), Cumhuriyet Türküsü (1993), Nisan Yağmuru (1997), Havva (1998), Bir Ben Vardır Bende Benden İçeri (2002), Bukağı (2004), Hacı Bayram (2005), Hacı Bektaş Veli (2008), Bir Aile (2013)

Oyunları: Bir Yürek Satıldı (1967), oyun “Un coeur aux encheres” başlığıyla Fransızca da yayımlanmıştır (1991), Bir Milyon İğne (1967), Ne Mutlu Türk'üm Diyene (1969), Adsız Kahramanlar (1975)

Diğer Eserleri: İki Nokta (Şiir, 1965), Dost Diye Diye (deneme, 1995), Bir Gece Yıldızlarla (hikâyeler, 1991)

Işınsu, 1938'de Kars'ta doğdu. Şair ve yazar Halide Nusret Zorlutuna ile Tümgeneral Aziz Vecihi Zorlutuna'nın kızıdır. Prof. Dr. İskender Öksüz ile evli ve üç çocuk annesidir.

*Bana, bütün insanların dertlerini
özüm yüreğimde duymayı öğreten
canım anneme...*

Bu; Batı Trakya'da yaşayan ve her dakika kan kusan insanların hikâyesidir. O insanlar yerle gök arasında yalnızdır, kaderlerini yaşarlar...

Ellerimi uzatsam... erişemem! Onlardan biri ulaştı bana; üç gün üç gece dinledim hikâyeyi...

Siz onu Mehmet diye bileceksiniz; Mehmet iyidir şimdi anavatanda; Sakine'nin doğumu yaklaştı.

Ya Bekir, ya Selim... hatta Nazlı? Onları hiç bilemem!

Tanrı, cümlesinin yardımcısı olsun.

* * *

Mehmet bana dedi ki:

– Meriç'in kıyısına vardığımızda, çoktan sabah olmuştu. Şoförün bizi teslim ettiği adam:

– Geç kaldınız vire, akşama kadar beklemeniz lâzım... dedi.

Şoför parasını alıp savuştu, biz sazların arasına saklandık. Ekmek, su falan getiren olmadı; zaten korkudan kimsede bir şey yiyecek takat kalmamıştı ya... Yalnız susadık, çok susadık... Kimse konuşmuyordu. Hristo içini çekiyordu; Sakine sararıp solmuştu, belli midesi bulanıyor, başı dönüyordu... Neyse uzatmayalım, akşam oldu... Geçti... Bacaklarımız, bellerimiz tutulmuştu, öyle beklemekten. Sabaha yakın geldi adam, çağırdı bizi. Sürüne sürüne gittik, kayak bekliyordu. Hristo atladı, arkasından ben, Sakine'yi tutup çektim... İşte o

sırada silâhlar patladı, kurşunlar yağmaya başladı üzerimize; Kâmil'in bir ayağı taklakaldı sandala, düştü. Kayıkçı küreklerle yapıştı:

– Yatın! diye bağırdı bize.

Birden kıydan uzaklaştığımı fark ettim; Sakine bağıryordu, Hristo omuzlarını yakaladı:

– Vire onu bırakacak mısın, bu kalleşlerin toprağında?

– Kim demiş bırakacağım diye!

– Öldü o, öldü... diye bağırdı sandalcı, atma kendini vire, beklemeyiz seni...

Sakine koluma yapıştı, onu itip nasıl suya daldığımı bilmiyorum... Sağıma soluma kurşunlar düşüyordu. Bir de Sakine'nin hep bağırdığını hatırlıyorum. Cesedi yedeğime alıp kayığa doğru yüzmeye başladım. Zavallı garip, bir kurşun daha yedi... Sular kırmızıya boyanmıştı, o ara nasıl fark ettim bilmem. Kayık hızla uzaklaşıyordu, pek takatim kalmamıştı... Başımı çıkardıkça, Hristo'nun kayıkçı ile mücadele ettiğini görüyordum... "Ya Allah, ya Allah..." diyordum ha bire... Ak Hoca'ya benzer bir yüz mü gördüm, yoksa Bekir miydi beni iten? Varmışım sandala, cesedi uzatmaya çalıştım, Hristo ile Sakine çektiler, sonra beni aldılar. Kayıkçı bayılmış yatıyordu; Hristo davrandı küreklerle; kurşunlar artık bize değemeyecekti.

– Besbelli benim için bu kurşunlar, dedi Hristo. Yazık oldu biçareye... Yazık!..

– Belki de onu tanımışlardı, dedim.

Sakine anladı, Hristo anlamadı; bilmez ki Kâmil'i.

– Ama iyi yaptın Mehmet, çok iyi yaptın... Ölüsünün bile kalmasını istemedim o topraklarda; Türkiye'de gömelim onu... Sonra içini çekti; beni de orda gömerler inşallah... İnşallah geri göndermezler, ha Mehmet, ne dersin? Sen bilmezsin Türkiye'yi, ben orda doğdum; buraya döndüğüme bin pişman oldum.

Hristo söylenip duruyordu, ben, Sakine'nin bohçasını çözüp, kayıkçıyı bağladım; "Hele bir kıyıya varalım, ondan sonra açarız inşallah!" diyordum... "İzmir," diyordu Hristo... "Bekir," diyordu... Cesedin kanları, kayığı da kırmızıya boyamıştı, onun yüzüne baktıkça Ali'yi görür gibi oluyordum. Bir oğul babaya anca bu kadar benzerdi... "İki tarafı da gördüm, mukayese ettim, Türkiye'yi seçtim... Beni geri göndermezler, di mi ha Mehmet?" Bu adamın hiç susmağı olmaz mıydı?

SONUN BAŞLANGICI

Kar, geceden beri devam ediyordu. Bitip tükenmeyecek gibi görünen beyazın en ağırı köyü bastırılmış, boğmuş. Ezilmiş büzülmüş, çirkin hayvanlara benzeyen evlerden ince dumanlar, kara şeritler çize çize göğe yükseliyordu. Bu şeritler cana alâmet. Oysa her yer ölü gibi. Ölüde can, isli dumanlarla fırlıyor yerden göğe. Uzaklarda bir yerde kaybolup dağılıyor. Ölü, yaşıyor yalnız.

Mehmet, sobaya odun attı, sonra iri ve nasırlı ellerini pantolonuna sürüp temizledi.

– Abe böyle giderse, odun yetmez bu kış.

Sözüne cevap veren çıkmadı. Mehmet, gözlerini sobaya dikip sustu. Kırmızı alevler dil dil dışarıya fırlayıp fırlayıp, kaçıyorlardı. Şeytanın düğünü! Birden kapı tekmelenip açıldı, kara bulanmış bir küçük adam düştü ortaya, ardından kapı gıcır gıcır kapandı. Çocuk, ellerini beline koyup haykırdı:

– Öldü... Öldü ya'u!

Morarmış yüzünde kara gözlerinin ışığı söndü:

– Ses kesildi... Öldü derim, duymaz mısınız?

O zaman bir rahat soluk dolaştı kahvede. Gerilmiş yüzlerde çizgiler belirdi, gevşediler.

– Allah rahmet eylesin!

Ak Hoca'nın tespah şıkırtısı hızlandı. Hüseyin olduğu yerde sallandı, kin doluydu sesi, nefret doluydu:

– Başka bir söz bilmez misiniz ya’u!.. Öldü diyorum. Erkek misiniz siz be!.. Yuff size!..

Tükürdü. Kara gözleri arayıp, babasını buldu. Tam karşıda ellerini göğsüne kavuşturmuş duruyordu öyle, baktığı belli değil, yalnız alnında bir damar kabarmış mosmor!

– Ya sen baba? Susacak mısın? Abe, susacak mısın? Konuş be!.. Kalk ya’u!..

Çılgık çılgığa bağırды çocuk, taze yüreğinin bütün acısı yayıldı sesine; bakıştılar. Adamın, bir gecede binbir çizgi düşen yüzünde, gözleri iki al çizik... Bir hançerin ardından kalan, solmuş, kurumuş yaralar misali. Pırlıtsı eskimiş.

Midesi bulandı çocuğun, ellerini bastırdı karnına, kıvrandı kustu. Mehmet koşup başını tuttu. Selim bir bardak su götürdü. Zorla ağzını çalkalattılar, koluna girip iskemleye oturttular. Sonra Selim, bir gazete ile temizledi kusmuqları, sobaya attı.

Pis koku yayıldı ortalığa ya, duyan olmadı. Hüseyin başını masaya dayayıp, usul usul ağladı. “Sen bayağı erkek oldun be!” demişti Bekir, birkaç gün önce. Ama besbelli olmamış işte! Bu kadar adamın içinde, bağırıp çağırın, kusan bir o çıktı. Utanç, saçlarından ayak uçlarına değin dağıldı çocuğu, titredi. Erkek demek, “susan” demek galiba bu yerde. Bu cehennem dibinde! Bu kez isyan sardı yüreğini, başını kaldırdı; bilmediği, duymadığı küfürler içinden geldi boşaldı! Ses eden çıkmadı, çocuğun başı tekrar düştü masaya, aklından: “Anama haber vermeli!” diye geçti. Yok ama dayanamaz Hüseyin! Şimdi kadınlar doldurmuşlardır evi. Ağlayıp çırpınırlar. “Babam gitse, bir o susturur anamı.”

Oysa, babası hâlâ daha oturuyordu, gözleri kapalı. Yumulmuş içine, kat kat olmuş. Kahvede yedi adam vardı, yedi açık yara gibi... Kan, içlerine akıyordu.